

NÁVRAT ZTRACENÉHO (Lk 15,11-24)

Tento muž má všeho už „po krk“. Odchází z domova. Jde si svou vlastní cestou. Jak se zachovají rodiče? Co udělá otec? Umožní synovi žít neužitečný život. Klíčovou roli zde hraje právě otec, dal synovi peníze (*majetek* – verš 13 a 14). Tím mu dal svobodu a prostor pro nesmyslný prázdný život. V bibli také čteme, že otec svým dvěma synům „*rozdělil jmění*“ (ČEP), „*statek*“ (kral.), „*život*“ (UBS – řecké slovo „*bion*“ znamená „*jmění*“, „*statek*“, ale také „*život*“, verš 12). Slovo použité v řeckém textu označuje život, který zde není pro druhé, ale jen pro sebe. Jedná se o život soběstředný, sobecký, soustředěný na vnější prožívání bez vnitřních hodnot. Tento muž si život prostě „*užívá*“. Proč mu to otec dovolil? Není nakonec za strádání a stav svého dítěte odpovědný? Jaký život mu otec daruje? A proč je pak řečeno: „*Tento syn můj mrtev byl a zase žije, ztratil se a je nalezen.*“ (verš 24)

Více pochopíme z **Dt 21,18-21**: „*Když se syn k otci chová nepoddajně (svéhlavě) a vzpurně (staví-li se na odpor), nenaslouchá-li hlasu otce a hlasu matky, když ani trest nepomůže, pak ho otec a matka popadnou a vyvedou jej k starcům města, k bráně. Vše starcům řeknou: Tento je nepoddajný a vzpurný, nenaslouchá v hlasu našem (nenechá si poradit), je marnotratný (z-l-l), bezcenný (kral. i ČEP žrác) a ochlasta. Poté ho kamenuje každý muž města a zemře. Tak odstraníš zlo z nitra svého. Nechť to celý Izrael slyší a bojí se.*“ (vlastní překlad z hebrejštiny)

Tato praxe se nám dnes jeví jako velmi krutá záležitost. Jak mohl Bůh po židovských rodičích vyžadovat, aby nechávali své děti odsoudit a posléze usmrtit? Marnotratný člověk ohrožoval společnost. Jeho činy mohly být strhujícím příkladem pro ostatní. Zlo je nakažlivé a rychle se šíří. Zlý člověk, jenž žije bezohledně na úkor druhých, je hodnocen jako bezcenný, zbytečný. V největší nebezpečí byla uváděna právě rodina, proto měli rodiče šíření nakažlivého vlivu zabránit. Nejprve domluvami a pomocí, poté trestem. Ovšem jde také o soud rodičů samotných. Usmrcení mělo být krajním řešením pro vyhozené případy. Pokud by soud dítě odsoudil, rodiče by jako první museli hodit kamenem. Tento soud je vlastně soudem nad rodiči samotnými. Kolik odsouzených nese na svých bedrech selhání svých rodičů? Problém je mnohem složitější, než dokážeme domyslet. Totiž, ani všestranně zajištěné rodinné zázemí nezaručuje bezúhonnost budoucích generací.

Této praxe pravděpodobně nebylo využito a zřejmě se tím také cosi dovídáme o Bohu: Jestliže lidští rodiče nedokážou odepsat své děti, nemůže nás pak překvapovat shovívavost Otce v nebi. Ovšem v podobenství Otec bere synovu smrt na sebe, a tak mu umožnil žít. Dal mu právo dělat chyby a odpovědnost za následky vzal na sebe. V podobných situacích se nacházejí rodiče, kteří dávají dětem svobodu, umožňují jim jít si svou cestou a nemohou, než se modlit a čekat, až se dítě vrátí. Období osobních zápasů mladých lidí rodiče podstupují s vědomím, že v sázce může být vše a toto období musejí doslova protrpět, bolestně přečkat.

O synovi je řečeno, že „*rozmrhal (vyplýtl, rozsypal, rozptýlil) jmění (statek, svou podstatu) žitím prostopášným (marnotratným, mravně zkaženým, bez záchrany).*“ (verš 13) Bez záchrany? Chce se tím snad říci, že mravně zkažení lidé nemají šanci na záchranu, že se nemohou změnit? Má nějakou naději člověk, který svou podstatu „*promrhal*“, tedy jinak řečeno: Ztratil hodnotu a úctu sám před sebou? Ztratit tvář sám před sebou je bolestné. Vyrovnat se s křivdami, jichž jsme se dopustili vůči blízkým lidem, bývá to nejtěžší. Někdy ten trn musíme v sobě ponechat, abychom se nestali nelidskými. Ulevující je, když se máme ke komu vrátit. K někomu, kdo nám pomůže získat „*promrhanou*“ sebeúctu nazpět. Mladý muž z podobenství přiznává, že takhle dopadnout nechtěl, dostal se na úroveň prasat, žil jako „*prase*“: „*Přišel k sobě.*“ (verš 17) Co to znamená? Těžko říci. Pro každého to znamená něco jiného. Uvědomil si, že svému otci i Bohu ublížil. Vlastní rodinu ohrozil nejen existenciálně, když utratil všechny peníze. Rozhodl se, že se vrátí. Domů nepřichází s drzým čelem: „*Otče,*

zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě.“ (verš 18 a 21) Jde o hřích, řecky hamartija, který znamená „omyl“, „šlápnutí vedle“, „minutí se cíle“. Nejedná se o mravní selhání, nýbrž o zlomený vztah, o minutí se s někým, komu jsme něčím vázáni. Následkem je, že jej ztrácíme a ztrácíme se i sami.

Návrat marnotratného syna je popsán slovesem: „*Vstal.*“ (ČEP i kral, verš 18 a 20) Řecké slovo anastás znamená také „vstal z mrtvých“, „byl vzkříšen“. Synův návrat k Otci je vzkříšením. Snad také proto je řečeno: „*Tento syn můj mrtev byl a zase žije, ztratil se a je nalezen.*“ (v. 24) Je zde naděje: Člověk, jenž se ocitl ve špíně, se může vrátit k Otci. Proč? Neboť Bůh na nás čeká, v podobenství otec svého syna vyhlíží: „*Když ještě byl daleko, otec ho spatřil a hnut lítostí běžel k němu.*“ (verš 20) Neboť s Otcem je lépe, než bez Otce. V podobenství nemá hodnotu špatný život syna, ale jeho návrat. Otec synovi odpouští: „*Objal ho a políbil.*“ (v. 20) Očistil jej, nechal svého syna převléknout. Vrátil mu jeho rodinné i společenské postavení, vrátil mu „synovství“, což symbolizuje prsten. Vrátil svému dítěti lidskou důstojnost, nechal jej obout. Synův návrat byl důvodem k radosti a oslavě.

Ideálem Bible není člověk s vyšlechtěným charakterem, nýbrž člověk, který se při svém selhávání vrací k Hospodinu. Na Boží jednání odpovídáme ochotou odpouštět a přijmout ty, kteří se dopustili hříchu, obdobného omylu marnotratného syna. Pro chybujícího člověka je nesmírně důležité, že se má kam vrátit a má naději v přijetí. Podobenství o marnotratném synovi předcházejí ještě dvě podobná. Podobenství o ztracené ovci (Lk 15,1-7) a podobenství o ztraceném penízi (Lk 8-10). Příběh o ztracené ovci obrazně pojednává o lidech, kteří vědomě odešli „ze stáda“ a potřebují, aby je někdo vyhledal a pomohl jim vrátit se zpátky. Příběh o ztraceném penízi vypovídá o tech, kteří se neztratili vlastní vinou. Možnou byli tak dlouho přehlíženi, až se od ostatních odpoutali a tím se ztratili i sami sobě. Nebo je „sešrotovala“ krutá životní okolnost. Ale i tito lidé potřebují, aby je někdo vyhledal a pomohl jim vrátit se. Vyprávění o marnotratném synovi promlouvá o jedincích, kteří odejdou a potřebují se vrátit sami. Ovšem ani oni se neobejdou bez člověka, který jim vyjde vstříc s rozevřenou náručí. Skutky Hospodinovy se někdy realizují skrze jednání vnímavých lidí.

J. Dvořák